Coalitieakkoord 2022 - 2026

Fractie Franssen, Balans en CDA

Coalitieakkoord 2022-2026 Samen bouwen we verder

Inhoudsopgave

Inleiding

1 Bestuursstijl 5
2 Burgerparticipatie 6
3 Veilig 7
4 Gezond en sociaal 8
5 Leefbaar 10
6 Duurzaam 12
7 Welvarend 14
8 Slagvaardig 15
9 Betaalbaar 17

Coalitieakkoord 2022-2026 Samen bouwen we verder

Inleiding

De gemeenteraadsverkiezingen van 2022 vonden plaats in een periode van grote onzekerheden. De gevolgen van Covid-19, de gevolgen van de waterramp, de oorlog in Oekraïne, de grote uitdagingen op het vlak van energie en klimaat, wonen, de betaalbaarheid van het sociaal domein en het dalend vertrouwen in de overheid in algemene zin zijn daar duidelijke voorbeelden van. De antwoorden op deze uitdagingen kunnen niet alleen vanuit de politiek komen. De effecten op onze inwoners zijn groot. We zullen dan ook met zijn allen moeten werken aan oplossingen en aan herstel van het vertrouwen in de overheid.

Tegelijkertijd zijn wij ons ervan bewust dat veel kaders al zijn gesteld. Daarom zullen we de komende periode vooral moeten inzetten op het invullen en uitvoeren van antwoorden op deze uitdagingen. Wij hebben in dit coalitieakkoord de koers en het ambitieniveau aangegeven. Daarmee nemen wij als gemeente Gulpen-Wittem onze verantwoordelijkheid voor de opgaven waarvoor we gezamenlijk staan. Meest cruciale thema's in deze bestuursperiode: een duurzaamheidstransitie inclusief watermanagement, een toegankelijke woningmarkt, een trendbreuk in het sociaal domein en de leefbaarheid / verantwoord op weg.

Als handreiking richting alle politieke partijen en het maatschappelijk middenveld in Gulpen-Wittem zijn in dit coalitieakkoord ambities gekoppeld aan de inbreng van al deze partijen. De overeenkomsten met elkaar zijn groter dan de verschillen. Wij nodigen dan ook iedereen uit om constructief mede invulling te geven aan de koers in de komende bestuursperiode. Daarbij willen wij elkaar in het politieke debat scherp houden met respect voor elkaars mening. Ook is het voeren van het gesprek met inwoners, ondernemers, het maatschappelijk middenveld en tussen de politieke partijen onderling een continu proces.

Stip op de horizon

Wij zijn een Cittaslow-gemeente en richten ons op de mens in een duurzame omgeving: kwaliteit van leven voor inwoners, bezoekers en ondernemers staat hierbij centraal. Een omgeving die verbonden is met een kwalitatief hoogwaardig landschap. Waar een krachtige sociale gemeenschap aanwezig is die door de gemeente ondersteund wordt. Cittaslow is innovatief, maar gaat tegelijkertijd terug naar de oorsprong. Identiteit en cultuurhistorie zijn hierbij belangrijke elementen. Dit wordt ondersteund door Cittaslow-waarden als authenticiteit, gastvrijheid, respect, tijd en aandacht voor elkaar. Omdat wij als gemeente permanent en consequent vanuit deze filosofie werken, onderscheiden we ons van anderen gemeenten.

De basis op orde

Gulpen-Wittem is een gemeente waar iedereen mee kan doen. Ook de komende periode staan we voor een inclusieve samenleving op alle thema's en blijven we daaraan bouwen. De afgelopen anderhalf jaar hebben Fractie Franssen, Balans en CDA in goed vertrouwen met elkaar samengewerkt, waardoor er een stabiele basis is. We bouwen samen verder op de kracht en energie die bij onze inwoners en ondernemers, in de buurten en in de dorpen aanwezig is. Daarbij realiseren we ons dat we voor grote uitdagingen en transities staan, waaraan we samen invulling moeten geven. Wij willen komen tot een nieuw evenwicht tussen de verschillende belangen van bewoners, ondernemers en agrariërs, toeristen en ons kwetsbare vijfsterrenlandschap.

De komende vier jaar staan in het teken van grote uitdagingen op basis van wettelijke taken, eerder door de gemeenteraad genomen besluiten en transities die op ons afkomen op het vlak van:

- wonen;
- duurzaamheid en klimaat;
- gezondheid en welzijn;
- toerisme en landbouw;
- leefbaarheid en verantwoord op weg.

Coalitieakkoord 2022-2026 Samen bouwen we verder

Het is al een hele prestatie, zowel bestuurlijk als financieel, maar zeker voor de ambtelijke organisatie, om dit binnen vier jaar af te ronden.

Met de uitdagingen waarvoor we staan is realisme noodzakelijk. Het uitvoeren van deze opgaven vraagt om een brede bestuurlijke verantwoordelijkheid. Hierbij kunnen we ons aanpassen aan de dynamiek en kunnen wij doseren en (her)prioriteren. We zetten daarbij in op het toevoegen van kwaliteit in plaats van kwantiteit, waarbij we samen zorgen voor een inclusief, duurzaam en slagvaardig Gulpen-Wittem.

De Omgevingsvisie is de basis voor de strategische koers van de gemeente. Wij gaan niet gelijktijdig aan de omgevingsvisie en aan de strategische visie van de gemeente werken. Dat is te veel hooi op de vork van de organisatie, inwoners, ondernemers en andere stakeholders. Waar nodig en wenselijk wordt de Omgevingsvisie aangevuld met de ontbrekende thema's die bepalend zijn voor de strategische koers van de gemeente.

Coalitieakkoord 2022-2026 Samen bouwen we verder

1 Bestuursstijl

Uitgangspunt is dat we besturen in vertrouwen. Daarbij nemen we als gemeenteraad en als college van burgemeester en wethouders onze verantwoordelijkheid en streven naar breed gedragen besluiten. De afgelopen periode heeft de gemeenteraad dat al duidelijk laten zien. Dat willen we graag voortzetten.
Besturen doen we met daadkrachtige en integere bestuurders met kennis van zaken, benaderbaar en transparant. We durven als bestuur los te laten en bevorderen burgerinitiatieven en -participatie. Publieke waarden zijn leidend en gaan boven politieke belangen. Dit betekent dat we besturen en keuzes maken op basis van de volgende uitgangspunten:

- inclusief
- duurzaam
- slagvaardig.

Hieraan geven we invulling door telkens te werken aan het toevoegen van publieke waarde.

Publieke waarde wordt uitgedrukt in termen van:

- Economisch (optimale dienstverlening)
- Politiek (effectief beleid)
- Strategisch (een responsieve overheid)
- Sociaal (betere sociale uitkomsten)
- Maatschappelijk (een meer effectieve publieke sector)
- Goed rentmeesterschap

Iedereen doet mee.

Citaat: *'Een inclusieve samenleving is een open samenleving waar iedereen ertoe doet en van waarde is ongeacht verschillen in culturele achtergrond, gender, leeftijd, financiële draagkracht of beperkingen. Iedere inwoner draagt op zijn of haar manier bij aan de samenleving en juist de verschillen tussen onze inwoners zijn zo waardevol en betekenisvol. Inclusief beleid is ook een integrale aanpak in het realiseren van nieuwe ontwikkelingen en bij onderhoud en aanpassingen van bestaande zaken.'*

2 Burgerparticipatie

Elk plan, beleid, project of maatregel is anders en daarmee is ook elk proces anders. Elk thema is anders en daarom is er geen blauwdruk mogelijk voor een participatieplan maar is dit maatwerk. We vinden het belangrijk inwoners te betrekken bij plannen, projecten en beleid van de gemeente. Dat doen we door middel van burgerparticipatie. Dit helpt ons om

- plannen, projecten en beleid te verbeteren;
- zorgvuldig (en onderbouwd) besluiten te kunnen nemen;
- betrokkenheid van belanghebbenden te stimuleren;
- draagvlak onder belanghebbenden te vergroten.

Het wel of niet toepassen van burgerparticipatie is mede vanwege inwerkingtreding van de Omgevingswet en een wijziging van het wetsvoorstel Versterking participatie op decentraal niveau niet meer vrijblijvend. Daarom is het noodzakelijk dat we met elkaar afspraken vastleggen in een burgerparticipatiebeleid. Met dit beleidskader burgerparticipatie leggen we uitgangspunten vast die lessen uit het verleden ons hebben opgeleverd. Het beleid helpt de organisatie om iedere belanghebbende te betrekken bij relevante ontwikkelingen. We spreken met elkaar af dat bestuur en medewerkers hieraan telkens op een correcte en passende manier invulling geven en het afwegingskader eenduidig toepassen.

Daarom hanteren we de volgende principes:

- *Iedereen moet de kans krijgen om mee te praten, maar kan daartoe niet verplicht worden*.
  We willen veel mensen bereiken en zetten daarbij passende en laagdrempelige manieren in. Wij accepteren dat niet iedereen kan of wil meedoen.

- *Zo veel mogelijk verschillende betrokkenen moeten in staat zijn om mee te praten.*
  We proberen niet alleen veel mensen te bereiken, maar ook een diverse groep. Daarom sluiten we aan bij de belevingswereld van verschillende groepen en zetten we verschillende participatie- en communicatiemiddelen in.

- *We zoeken verbinding met andere participatietrajecten*.
  Er vindt ook participatie plaats binnen andere projecten van de gemeente. Waar het kan, gebruiken we elkaars ervaringen en combineren we trajecten. Zo doen we geen dingen dubbel.

- *Iedereen die wil, kan de resultaten terugvinden.*
  We houden de resultaten van de participatie bij en geven aan wat er mee is gedaan. We willen iedereen goed informeren en koppelen resultaten transparant terug. Dat betekent niet dat iedereen tevreden moet zijn over het resultaat. Participeren betekent ook accepteren dat er op basis van integrale afweging andere keuzes gemaakt kunnen worden.

Samenwerken betekent ook dat we actieve betrokkenheid en samenwerking met en tussen inwoners, ondernemers en verenigingen stimuleren. We benutten daarbij ervaringsdeskundigheid en expertise die in onze gemeente en samenleving zit, gebruikmakend van gevraagd en ongevraagd advies. We hebben aandacht voor de democratische legitimiteit en transparante processen voor participatie bij (regionale) afstemming en besluitvorming.

We gaan hierbij onderzoeken of regelmatig terugkerende gesprekken tussen stakeholders, dorpsvertegenwoordigers en gemeenteraad de kwaliteit van beleid en besluiten kunnen verbeteren. De werkwijze waarop de denktank zich heeft georganiseerd en waarbij deze expertise bij elkaar wordt gebracht vanuit meerdere perspectieven en de leefwereld van de inwoners kan hierin een rol vervullen.

3 Veilig

Onze inwoners moeten zich niet alleen veilig voelen, maar ze moeten ook veilig zijn. Gelijktijdig zijn we ons ervan bewust dat we niet continu overal gelijktijdig kunnen handhaven. We zetten in op integrale handhaving, met name op excessen. Daarnaast bestaat het veiligheidsbeleid uit sociale en fysieke veiligheid, preventie en begrip voor elkaar. Handhaving zal dynamisch worden toegepast. We faciliteren ook de hulpdiensten van ambulance, brandweer en politie waar nodig en wenselijk met hun huisvestingsvraagstukken binnen onze gemeente.

Verder blijven we ons sterk maken voor een betere spreiding van evenementen en het ondersteunen daarvan passend binnen het evenementenbeleid. Daarbij hoort ook de aanpak van overlast rondom piekmomenten en toertochten om de gemeente leefbaar te houden. We sturen nadrukkelijk op de aanpak van overlast door dagrecreatie, gemotoriseerd verkeer en geluidshinder in de volgorde: meten, weten en handelen door 'verantwoord op weg' samen met provincie en omliggende gemeenten te verbreden en te verduurzamen naar Zuid-Limburgse schaal en grensoverschrijdend. Hier gelden de Cittaslow-waarden als gedragsregels.

Veilig op weg

Een goede ontsluiting is noodzakelijk voor inwoners, ondernemers en toeristen. Hiervoor houden we ons wegennetwerk op peil.
Deze coalitie volgt als leidraad het in 2021 vastgestelde Mobiliteitsplan. Dat plan voorziet in een beperkt aantal wegen met een ontsluitingsfunctie waarbij het 50km-regime van toepassing is. Daarnaast geldt een 30km-regime voor het overgrote deel van onze wegen binnen de bebouwde kom. Ook verbieden we de toegang in stiltegebieden voor motorvoertuigen die daar niets te zoeken hebben.
Het is een feit dat het op een aantal momenten op een aantal plekken te druk is in onze gemeente. Auto's, motoren, fietsers en scooters zijn dan massaal op de weg. Dit past niet in onze Cittaslow-gedachte en is ook niet bevorderlijk voor het welzijn van onze inwoners. Onder de noemer 'verantwoord op weg/team Heuvelland' werken we samen met andere gemeenten naar een oplossing toe die de verkeersdruk beheersbaar maakt (zonder de toeristen weg te jagen).
Voor onze inwoners zijn goede verbindingen in de regio belangrijk. Als coalitie zetten we ons in voor goede verbindingen middels het openbaar vervoer. Daarnaast stimuleren we dat er meer verplaatsingen met de fiets plaatsvinden, er goede en veilige fietsstallingen bij bushaltes worden ingericht en er een bewaakte fietsparkeerplaats in de kern Gulpen wordt gerealiseerd.
Met name voor onze jeugd continueren we de ingezette lijn om veilige school-thuisroutes te realiseren.

4 Gezond en sociaal

We zetten de komende jaren in op preventie en maken het mogelijk, dat de bewoners in de kernen elkaar kunnen helpen. Van oudsher vervullen veel vrijwilligers(organisaties) een rol in het ondersteunen van inwoners. Tegelijkertijd zien we dat de verbondenheid onder druk staat. De bevolking vergrijst en meer inwoners raken in de problemen. We bieden daarom een vangnet voor hen die het nodig hebben. Dat doen we in de volgorde van: zorgen voor jezelf, zorgen voor elkaar, laagdrempelige ondersteuning en maatwerk. Daarbij benutten we ervaringsdeskundigheid en zorgen we dat complexe problemen integraal worden aangepakt.

Aandacht voor de jeugd

Wij willen onze jeugd betere kansen bieden om veilig, gezond en kansrijk op te groeien. Te vaak nog zien we dat er al op jonge leeftijd achterstanden ontstaan. Bijvoorbeeld door vroeggeboorte, overgewicht, onderwijsachterstanden of stress door armoede. We maken daarom nog meer werk van de trendbreukaanpak en focussen ons op de cyclus van kinderwens tot werk en ouderschap. Daarmee investeren we bewust in een kansrijke toekomst voor alle jeugdigen in onze gemeente.

Ook zorgen we dat de onderwijsvoorzieningen kwalitatief op orde zijn. Het integraal huisvestingsplan is hiervoor het uitgangspunt. Inhoudelijk stimuleren we extra aandacht voor sport, cultuur en natuur op school. Dat doen we door het creëren van gezonde en groene scholen van de toekomst en het stimuleren van talentontwikkeling in het onderwijs. Daarnaast stimuleren we sport- en culturele activiteiten buiten school.

Als voor een jeugdige ondersteuning of begeleiding nodig is, doen we dat zo laagdrempelig als mogelijk, maar ook zo intensief als nodig is. Aan de basis voor het aanbod van jeugdhulp is positieve gezondheid het uitgangspunt en investeren we in preventie door uitvoering te geven aan het transformatieplan Jeugd.

Preventie, samenwerking en herstel

Inwoners hebben de garantie op langdurige zorg wanneer dat nodig is, maar we streven naar normaliseren en uitgaan van de mogelijkheden van de inwoner. Dat betekent ook dat er ruimte is voor eigen verantwoordelijkheid, keuzevrijheid en woonvormen op maat. Dat doen we door te werken aan flexibele zorg en begeleiding, waarbij de professional ruimte heeft om de juiste zorg op de juiste plek te leveren. Als gemeente zorgen wij voor een snelle toegang tot zorg met een eenduidige werkwijze en een integrale aanpak, gebaseerd op positieve gezondheid, herstel en preventie.

We stimuleren nog meer de inzet van effectief bewezen interventies om duurdere hulp en begeleiding te verminderen en te voorkomen. Dit doen we door het verenigingsleven, de vrijwilligers(organisaties) en laagdrempelige voorzieningen zoals de huiskamers, eetkamerprojecten en inloopvoorzieningen te ondersteunen.

De komende jaren streven we naar samenwerking tussen zorgaanbieders onderling en tussen zorgaanbieders en vrijwilligersorganisaties. Doel is dat zij uiteindelijk als samenwerkingsverband het volledige ondersteuningsaanbod kunnen bieden, tegen aanvaardbare kosten en zo laagdrempelig en toegankelijk mogelijk voor onze inwoners.

Brede aanpak van armoede en schulden

Armoede en schulden pakken we breed aan door adequaat te handelen en gelijke kansen te creëren. We zien nog te vaak dat armoede en schulden leiden tot stress en gezondheidsproblemen met als onnodig gevolg dure begeleidingstrajecten. Door in te zetten op vroegsignalering willen we inwoners de komende jaren nog beter ondersteunen.

Coalitieakkoord 2022-2026 Samen bouwen we verder

Thuis en kleinschalig
We stimuleren dat iedereen zo veel mogelijk in de thuissituatie zijn begeleiding ontvangt en als het verantwoord mogelijk is ook zelfstandig thuis kan wonen. De doordecentralisatie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang legt gelijktijdig ook extra druk op de beschikbare woningen en de financiën van de gemeente. We willen echter geen nieuw zorglandschap creëren en stimuleren daarom spreiding van kleinschalige voorzieningen en harde samenwerkingsafspraken binnen de regio over huisvesting, begeleiding en financiële solidariteit. De regiovisie Beschermd wonen (2021) is daarbij het uitgangspunt.

Meedoen aan de samenleving
De komende jaren worden gemeenten (opnieuw) verantwoordelijk voor het opzetten van een regionaal dekkend netwerk van sociale werkplaatsen. Gulpen-Wittem geeft hieraan regionaal invulling en vraagt de rijksoverheid ons hierin voldoende tegemoet te komen. Uitgangspunt daarbij is een inclusieve samenleving waaraan iedereen deelneemt. Dat kan als vrijwilliger, maar voor zover het verantwoord kan stimuleren we (begeleide) arbeidsparticipatie of arbeidsmatige dagbesteding. Ook continueren we de lokale coalitie tegen eenzaamheid zodat inwoners niet geïsoleerd raken.

Monitoring en kostenbeheersing
Zonder, maar ook met afdoende rijksbijdragen zijn kostenbeheersing in het sociaal domein en strikte monitoring noodzakelijk. De toenemende vergrijzing in onze gemeente vraagt om kostenbewustzijn over de inzet van ondersteuning. Dat kostenbewustzijn geldt zowel voor de zorgaanbieders als voor de consulenten, maar ook voor de inwoners zelf. Het zorgstelsel en daarmee de zorg is bedoeld voor inwoners die financieel minderdraagkrachtig zijn. Maar kostenbewustzijn houdt ook in dat mensen zich moeten voorbereiden op het ouder worden en zelf met ideeën en oplossingen moeten komen. We bieden als gemeente de helpende hand en de benodigde ondersteuning aan inwoners die dit niet zelf kunnen.

5 Leefbaar

Wonen
De beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen staat in onze gemeente zwaar onder druk. Daarnaast kennen ook wij een sterk vergrijzende samenleving. We willen dat zowel jongeren als senioren met plezier in hun dorp kunnen blijven wonen. We willen dat onze dorpskernen en gemeente aantrekkelijk blijven voor jong en oud. We nemen daarom de regie in eigen hand en voeren een proactief woonbeleid door te stimuleren, te bemiddelen en waar nodig te reguleren. Daarbij zetten we in op het toevoegen van huisvesting in de vorm van betaalbare koopwoningen en doorgroeiwoningen aan de onderkant van de woningmarkt. We werken toe naar een sociale woningmarkt.

In 2022 nemen wij een besluit over het CPO Mechelen en creëren wij duidelijkheid over de realisatie van het project. Wij benutten vrijkomende gronden en complexen binnen of aan de rand van de dorpsgrenzen. We dragen het college op bij de nog vast te stellen nota grondbeleid de mogelijkheden op te nemen om te sturen op woningbouw voor de doelgroep waarvoor we willen bouwen. Dit gebeurt niet alleen door nieuwbouw, maar ook door het transformeren van bestaande bebouwing naar woonruimte. Daarmee gaan we ook actief leegstand en verpaupering tegen en stimuleren we dat vrijkomende agrarische bebouwing in of grenzend aan de dorpen wordt ingezet voor permanente huisvesting.

Om de Zuid-Limburgse economie gaande te houden hebben we niet alleen internationale kenniswerkers maar ook andere buitenlandse arbeidskrachten nodig. Gulpen-Wittem kan hieraan letterlijk een steentje bijdragen. Daarbij stellen we als voorwaarde dat huisvesting voor buitenlandse werknemers ten minste aan het landelijke (SNF-)keurmerk voldoet. Dit zullen we ook juridisch vastleggen.

De woningmarkt staat extra onder druk doordat mensen uit andere regio's graag in onze gemeente komen wonen, terwijl daardoor de lokale bewoners noodgedwongen naar elders moeten verhuizen. We willen daarom een zelfbewoningsplicht instellen bij nieuwbouw en waar mogelijk maatschappelijke en sociale binding als criterium toepassen bij het toewijzen van (koop)woningen. Vanwege de steeds groter wordende schaarste op de sociale woningmarkt willen wij samen met de woningcorporaties afspraken maken over de toekomstige woonruimteverdeling in de sociaal-maatschappelijke opgave. Dit doen wij ook vanwege de uitdagingen waar we gezamenlijk voor staan als gevolg van de groeiende instroom van woningzoekenden van buiten de woningmarktregio. Ook de toename van de groep kwetsbaren geeft hiertoe aanleiding. Evenals de toenemende vraag naar huisvesting van bijzondere doelgroepen (sociaal, economisch, medisch). Daarnaast hebben we te maken met specifieke taakstellingen zoals statushouders, het langer thuis wonen met intensieve zorg alsmede de spreiding van maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Ook besteden we aandacht aan de huisvesting van statushouders en nemen hierin onze verantwoordelijkheid. De oorlog in Oekraïne, maar ook in andere delen van de wereld, laat zien dat dit een blijvende opgave is waarmee we bij woningprogrammering rekening moeten houden.

Vitale maatschappelijke accommodaties en vastgoed
De levensvatbaarheid en onderhoudsstatus van een aantal accommodaties staat onder druk. De bezetting neemt af en er komen steeds meer hulpverzoeken. De verduurzamingsopgave van al onze accommodaties is voor een gemeente met tien dorpskernen financieel niet op te brengen. Onze dorpskernen vragen om vitale accommodaties. De komende periode zetten we in op slimme combinaties en werken we aan een nieuw accommodatie- en onderhoudsplan. Uitgangspunt is dat we daarbij zo veel mogelijk inzetten op multifunctioneel gebruik met bijvoorbeeld zorgverlening en dagbesteding, horeca, kantoor, retail, sport, onderwijs of woningbouw. Alleen op die manier kunnen we een betaalbare ontmoetingsplek in welke vorm dan ook voor elke dorpskern behouden.

Voordat er grote investeringen in accommodaties worden gedaan, wordt gekeken naar de toekomstige exploitatie, de toekomstbestendigheid van gebruikers en beheerders en de mogelijkheden voor verduurzaming.

Samenwerking en verbinding tussen organisaties van onderop zal meer gestimuleerd en gefaciliteerd worden. Als gemeente zijn we gesprekspartner in dit proces en zorgen we voor onafhankelijke ondersteuning voor de gebruikers. We kijken daarbij breder dan het huidig maatschappelijk vastgoed, bijvoorbeeld gecombineerd gebruik met kerken, sportaccommodaties of publiek-private samenwerking. Daarbij gaan we verder dan alleen de huisvesting van verenigingen. Ook de toekomstige invulling en (gedeeltelijke) herbestemming van het gemeentehuis en de locatie Openbare werken worden hierin meegenomen.
We maken gebruik van de opgedane ervaringen in onze gemeente zoals bij A gen Sjoeël in Mechelen, de herbestemming van de toeristenkerk naar het Gulperhoes en de herbestemming van het Sophianum in Nijswiller.

Gulpen-Wittem, rijk aan kunst, cultuur en tradities
Tradities en het verenigingsleven zijn het cement van onze samenleving. We blijven deelname aan het verenigingsleven en het organiseren van laagdrempelige activiteiten stimuleren. Tradities houden we in stand en dragen we als gemeente actief uit. We maken hiervan ook gebruik binnen de integrale aanpak van gezondheidsproblemen, jeugd- en volwassenenhulp, het tegengaan van eenzaamheid en het bevorderen van participatie.

6 Duurzaam

Met het programma 'Samen groen' blijven we werken aan een duurzame toekomst in onze prachtige gemeente!

Wij handhaven het huidige beleid om geen windmolens te plaatsen en geen zonneweides in het landschap te realiseren, zoals vastgelegd in de klimaatvisie. Het Heuvelland is een bijzonder deel van Nederland waarvoor veel toeristen naar Zuid-Limburg komen. Dit kwetsbare, unieke landschap moet bewaard blijven. Andere delen van (Zuid-)Limburg en Nederland dienen deels de opgaven van energietransitie over te nemen. We blijven inzetten op zonne-energie op (grote) daken. Daar liggen nog voldoende mogelijkheden en uitdagingen. Dit willen wij stimuleren, onder andere via energiecoöperaties dan wel collectiviteit.

Betaalbare maatregelen voor de woningvoorraad

We stimuleren zo veel en zo snel mogelijk verduurzamen van de huidige woningvoorraad door middel van extra isolatie, zonnepanelen of bijvoorbeeld (hybride) warmtepompen. Er zijn oplossingen voorhanden voor elke woning in onze gemeente. Dit doen we door te informeren, stimuleren, ondersteunen en krachten te bundelen. In de praktijk is het ondanks de subsidiemogelijkheden niet voor iedereen betaalbaar, met name voor de lagere inkomens. In de uitvoering van de Transitievisie Warmte willen we dan ook in het bijzonder inzetten op deze doelgroep.

Het isoleren van woningen heeft gelet op de huidige woningvoorraad de hoogste prioriteit. Door de relatief lage kosten levert dit op korte termijn het meeste rendement op. Wij trekken samen met de woningcorporaties op in de verduurzaming van hun woningbezit binnen de gemeente en werken gericht aan meer bewustwording en eigenaarschap van inwoners. We stimuleren daarbij collectieve maatregelen, zodat in eenzelfde buurt ook de particuliere woningbezitter kan meedoen.

Aan de uitvoering van zowel energie- en warmtetransitie verbinden wij de voorwaarde dat de rijksoverheid hiervoor de benodigde financiën beschikbaar stelt. Dit kan en mag niet ten koste gaan van de lokale financiële middelen van de gemeente Gulpen-Wittem.

Watermanagement

Water is een van de levensaders en essentieel voor onze toekomst. Grote en kleine maatregelen zijn nodig om ons watersysteem versneld klimaat robuust te maken. De komende jaren blijven we hierin als gemeente een actieve rol nemen. Daarbij zetten we zowel in op de aanpak van wateroverlast, als op het tegengaan van droogte en het benutten van water in de klimaat- en duurzaamheidsopgave. De wateroverlast in 2021 in Zuid-Limburg biedt onze gemeente ook veel kansen, bijvoorbeeld als katalysator voor een integrale, gebiedsgerichte aanpak. Daar waar water leidt tot overlast of droogte zetten we de komende bestuursperiode versneld en intensief in op deze aanpak. Binnen de (Eu)regio is een fundamentele koerswijziging nodig om ruimte te bieden aan watermanagement. We moeten een slimme combinatie maken met de grote transities waarvoor we staan, zoals de landbouwtransitie en het behoud van ons vijfsterrenlandschap. We gaan kaders stellen voor het versterken van de samenhang tussen het landelijk gebied en stedelijke vraagstukken. Dit alles pakken we regionaal op met buurgemeenten, waterschap en provincie. Wij vragen de rijksoverheid om een actieve en faciliterende rol in de grensoverschrijdende aanpak. Er is zeker ook een actieve rol weggelegd voor het benutten van de kennis en de expertise van onze eigen inwoners, ondernemers en stakeholders in het landschap. We zetten in op het creëren van draagvlak bij de agrarische sector en de LLTB. Daarbij zullen we vooraf goede afspraken maken over kostenvergoeding in samenspraak met rijk en provincie bij schade.

Omgevingsvisie als leidraad voor gebiedsontwikkeling

Ondanks het uitstel van de Omgevingswet beschouwen we de ontwikkeling van de Omgevingsvisie als leidraad voor de gemeentelijke strategie. Daarbij kijken we niet alleen naar de ruimtelijke ontwikkeling, maar hanteren we als uitgangspunten: een veilige, duurzame en gezonde leefomgeving

en een doelmatig beheer daarvan. Daarbij is er ook aandacht voor de bescherming van ons landschap. Als het gaat om mobiliteit, is het motorvoertuig niet per definitie leidend voor weginrichting, toegankelijkheid en doorstroming. We zorgen voor bereikbare kernen en een goede doorstroming van het verkeer. We bevorderen fietsveiligheid en het gebruik van het openbaar vervoer, en andere milieuvriendelijke verkeersvormen.

Grondstoffenbeleid
Afval zien we niet langer als iets dat opgeruimd moet worden, maar als grondstof en bron voor iets nieuws. We bevorderen circulaire afvalstromen en het scheiden van afvalwater. Afval verwordt steeds meer tot basismateriaal voor de circulaire economie die we nastreven. De inwoners van Gulpen-Wittem zijn zich hiervan bewust en scheiden de restproducten erg goed waardoor hergebruik beter mogelijk is. We hebben hoge verwachtingen van de plannen van diverse bedrijven op het Chemelot-complex die plastic en kunststof terugbrengen tot de oorspronkelijke basiscomponenten en die daardoor volledig herbruikbaar worden. Hiervoor, en ook voor verwerking van andere restproducten laten we ons adviseren door de Rd4 – een gemeenschappelijke regeling waaraan wij als partner deelnemen – die hiervoor de expertise in huis heeft.
Daarnaast zullen we ook, binnen onze mogelijkheden, ervoor pleiten dat de hoeveelheid verpakkingsmateriaal afneemt waardoor er minder restafval ontstaat.

Naast ‘vaste restproducten’ krijgt ook het afvalwater aandacht. Wij streven ernaar dit gescheiden te houden van de afvoer van schoon regenwater.

7 Welvarend

Toerisme en ondernemerschap
Het toerisme is de economische motor van onze gemeente en vraagt de komende periode om een duurzame en toekomstbestendige aanpak. Toerisme is daarmee niet alleen een inkomstenbron, maar ook een spanningsveld voor de lokale leefbaarheid.

Als gemeente voeren we een actief ondernemersbeleid. We zetten in op het ontwikkelen van economisch potentieel, passend binnen de Cittaslow-waarden. Middels een overlegplatform stimuleren we ondernemers in een duurzame ontwikkeling. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor jonge ondernemers. Zo kunnen we samen invulling geven aan de kwalitatieve versterking van ondernemerschap, speciaal bij het toerisme en de agrarische sector.

Als gemeente zetten we in op kwaliteitsverbetering en het stimuleren van verblijfstoerisme in plaats van dagtoerisme. Naar aanleiding van de opgedane ervaringen bij campings en vakantieparken gaan wij hotels en andere toeristische ondernemingen alsook de agrarische sector voor hun locatie(s) een vitaliteitsscan aanbieden. Wij bieden ook ondersteuning bij het nemen van kwaliteit bevorderende maatregelen. Uitbreiding is alleen aan de orde als dit past binnen de kwaliteitsverbetering op basis van de Cittaslow-waarden.

> Citaat: *'De agrarische sector heeft een nieuw verdienmodel nodig. Regionaal en lokaal maatwerk en oplossingen. Daarbij staan centraal kleinschaligheid, een gevarieerd en duurzaam productenaanbod, nauwe samenwerking tussen ondernemers, inkopers van producten en consumenten; korte ketens met regionale productie van producten met een hogere toegevoegde waarde en het ondersteunen van de agrariër in zijn rol van natuurbeheerder.*

Naast het toerisme maakt ook de agrarische sector een groot deel uit van onze lokale economie. Als we die willen verstevigen, zullen we kansen moeten benutten. We gaan ruimte bieden aan (jonge) ondernemers die met ideeën komen passend binnen de Cittaslow-waarden, die eveneens als uitgangspunt gelden voor de economische ontwikkeling in onze gemeente. Ook ondersteunen we de opzet van collectieve, regionale initiatieven voor korte ketens voor streekproducten. Dat betekent dat we inzetten op kwalitatieve verbetering in plaats van kwantitatieve toevoegingen. Om onze economie vitaal te houden is het bundelen van krachten binnen het middengebied en de Lijn 50-gemeenten essentieel.

Een bijzonder aandachtspunt is het behouden en verkrijgen van voldoende arbeidskrachten om de lokale economie draaiende te houden. Regionaal willen we daarom de mogelijkheden verkennen voor een regionale opleiding (op lbo-niveau) voor horeca en toerisme, landschap en landbouw. We gaan hierover het gesprek aan met de sector en het onderwijs.

Met Visit Zuid-Limburg maken we regionaal afspraken over de invulling van hun werkzaamheden. Deze moeten ten dienste staan van onze opgaven, waaronder het bevorderen van een evenwichtige spreiding van het toerisme, met name de dagrecreatie, over Zuid-Limburg.

Tot slot spreken we het gentlemen agreement uit dat indien de toeristenbelasting wijzigt, ondernemers hierover een jaar voordat de wijziging ingaat worden geïnformeerd.

8 Slagvaardig

Gemeentelijke organisatie
De afgelopen jaren werkte de ambtelijke organisatie aan het op orde brengen van de basis. De uitvoeringskracht staat echter onder grote druk. Dit als gevolg van de diverse crises en de grote transities en decentralisaties waarvoor gemeenten aan de lat staan (energie, klimaat, wonen, Omgevingswet, sociaal domein). Tot slot staat ook de arbeidsmarkt onder druk. Dit vraagt om een brede bestuurlijke verantwoordelijkheid. Kwalitatief zien we ook dat er nog verbetering mogelijk is bij het bevorderen van de dienstverlening en het buurtgericht werken van de ambtelijke organisatie. Deze zal zich de komende jaren moeten ontwikkelen naar een meer voorwaardenscheppende en regisserende rol, waarbij de expertise van inwoners meer wordt benut voor de aanpak van problemen. Dit betekent dat we zo veel mogelijk integraal werken, op basis van de uitgangspunten: inclusief, duurzaam, slagvaardig en volgens de publieke waarden. We continueren daarom de ingezette organisatieontwikkeling en staan voor werkplezier van medewerkers en het gemeentebestuur.

Vanuit de knellende uitvoeringscapaciteit bij gemeenten zien we echter ook de noodzaak tot realisme. Genomen raadsbesluiten over ingezet beleid worden gecontinueerd, bij ontwikkelingen komen er nieuwe afwegingen. Bij elke nieuwe opdracht van raad en college aan de ambtelijke organisatie wordt de impact op de uitvoeringscapaciteit in het voorstel meegenomen. Op die manier kunnen college en raad prioriteren en keuzes maken.

De gemeente vervult ook een voorbeeldrol. Dit coalitieakkoord en eerder genomen besluiten vragen veel van inwoners en organisaties. Dat kan alleen slagen als de gemeentelijke organisatie zelf het goede voorbeeld geeft en zich continu bewust is van het hanteren van de vastgestelde uitgangspunten.

Tot slot willen we meer oog hebben voor de werkdruk van het gemeentebestuur. Er moet meer ruimte komen voor het gesprek met de samenleving. Dit houdt in dat de raad vooral moet besturen op hoofdlijnen en de uitvoering moet toevertrouwen aan het college en het ambtelijk apparaat. Op die manier ontstaat er ook meer evenwicht in de tijdsbelasting van het ambtelijk apparaat en het bestuur.

Intensieve bestuurlijke samenwerking
De samenwerking binnen Lijn 50-verband, het middengebied, Novi-gebied, Covid-19, de waterramp en de vluchtelingencrisis laten zien dat we een gezamenlijk belang hebben. Om samen te werken moeten we durven loslaten. In de komende periode zoeken we de samenwerking in de (Eu)regio actief op. We staan voor grote ontwikkelingen die onze gemeente niet in haar eentje aankan. Voor elk onderwerp zetten we de juiste samenwerkingsstructuur in op strategisch en operationeel niveau. We zijn hierin proactief en ondernemend. Dit betekent dat we taken samen uitvoeren met andere gemeenten en op basis van vertrouwen ook taken durven te verdelen over gemeenten. Elke gemeente doet waar ze goed in is. We nemen genoegen met een standaardpakket voor alle gemeenten gezamenlijk en kunnen daardoor kostenefficiënt werken.

Samen met buurgemeenten willen we de samenwerking naar een intensiever niveau tillen en dicht om ons heen organiseren. Het gaat dan vooral om strategische uitdagingen, projectmanagement en nieuwe grote taken. Samen aanpakken (expertise) en bekostigen leidt tot een slagvaardiger optreden.

De gemeente maakt deel uit van het Novi-gebied Zuid-Limburg, een gebied met een bijzondere status. Wij maken hiervan gebruik als het gaat om samenwerking binnen de regio, met de provincie en het waterschap, met het rijk en in Europa.

Digitalisering en informatievoorziening
Door de toenemende wettelijke eisen aan dataveiligheid en de mogelijkheden van digitalisering zijn de investeringen voor onze gemeente in de ICT-infrastructuur enorm. Een opgave die we niet alleen

kunnen en willen invullen. We kiezen daarom bewust voor het hanteren van het wettelijk minimum en doen alleen die investeringen waarvoor het rijk ons ook voldoende compenseert. Niet elke mogelijkheid die er is moeten we benutten. We stellen ons telkens de vraag: hebben we dit nodig, gebruiken we het en zorgt het voor (administratieve) lastenverlichting. Daarnaast willen we de komende jaren dat onze ICT-infrastructuur regionaal wordt ondergebracht en gebundeld met andere gemeenten om zo efficiënt en effectief mogelijk hieraan invulling te geven. Dat betekent dat we niet kiezen voor maatwerk, maar ons neerleggen bij een uniform pakket en concessies doen als we daarmee kostenbewust invulling kunnen geven aan het digitaliseringsproces.

9 Betaalbaar

De financiële situatie van gemeenten in Nederland staat steeds meer onder druk. De uitdagingen zijn enorm en de financiële ruimte voor nieuw beleid is beperkt. De fluctuaties van de rijksoverheid maken het steeds moeilijker om een realistische begroting op te stellen. Daarnaast geldt dat we voor (nieuwe) rijkstaken eerst zeker willen zijn van voldoende financiering alvorens tot uitvoering over te gaan. Daarbij zorgen ook de (internationale) crises voor grote onzekerheden, wat maakt dat we wendbaar moeten blijven. Ook in Gulpen-Wittem zijn de buffers nagenoeg uitgeput. Elk nieuw initiatief zal daarom aan de voorkant worden doorgerekend zodat er keuzes gemaakt kunnen worden. Ook willen we de planning- en controlcyclus doorontwikkelen, zodat het bestuur inzichtelijk heeft welke impact telkens op de beperkt beschikbare financiële middelen wordt gelegd en welke keuzes er te maken zijn. Dat vraagt om goede monitoring en duidelijke indicatoren die bij de begroting 2023 worden vastgesteld voor de komende vier jaren. Op basis hiervan kan de raad over adequate stuurinformatie beschikken voor controle, bijsturing en het stellen van prioriteiten. We gebruiken deze raadsperiode om een financieel gezonde gemeente te zijn, waarbij we de financiële buffers op het geadviseerde niveau houden.

Wij hanteren de volgende begrotingsuitgangspunten:

- Monitoring van de kostenontwikkeling en in hoeverre rijksbijdragen kostendekkend zijn voor de uitvoering van beleid en door het rijk opgedragen taken.
- Nieuwe investeringen worden afgewogen tegen de besparing die ze (op termijn) opleveren en de publieke waarde die ze toevoegen. We monitoren of deze doelen worden gehaald.
- Structurele lasten behoeven structurele dekking.
- Lastenstijgingen beperken we tot maximaal de inflatiecorrectie, tenzij de raad hiervan bewust afwijkt ten behoeve van het realiseren van beleidsdoelen.
- Risicoanalyse bij (grotere) projecten. Deze gaan pas van start als er inzicht is in de kosten, baten en risico's.
- We gaan uit van kostendekkende tarieven, tenzij de raad daarvan bewust afwijkt ten behoeve van de ondersteuning van beleidsdoelen.
- Het gezond houden van de reservepositie en het weerstandsvermogen.
- We gaan actief op zoek naar cofinanciering om de doelstellingen van het coalitieakkoord te bereiken.

Tot slot danken wij iedereen die op welke wijze dan ook een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van dit coalitieakkoord.

Gulpen-Wittem, 1 juni 2022

Fractie Franssen **BALANS** **CDA**